

Teksten er hentet fra starten av Helga Christies bok:

Slekten Christie i Norge,
supplement til
W. H. Christie's genealogiske optegnelser
om slægten Christie i Norge
1650–1890
Oslo 1964

Innledning

Slekten Christie er gammel i Skotland. Gammel var den alt den gang Andrew Davidson Christie forlot sin fødeby Montrose og slo seg ned i Bergen, antagelig i 1646. Dens opprindelse er ukjent. Nordiske vikinger og malteseriddere har vært gjettet på som dens opphav. I den senere tid har genealoger festet seg ved likheten mellom slektene Lennox og Christie's våpenmerker – begge med Andreaskorset som hovedfigur. Muligheten av en forbindelse mellom de to slekter tilbake i tiden har vært gjenstand for undersøkelse. Resultatet hittil har vært interessant, selv om det unektelig overlater det meste til fantasien.

Blant 5 000 skotter som kjempet i det 3. korstog (1189–1192) under David, jarlen av Huntington var Alwyn II, jarlen av Lennox. Han var født ca. 1161, ble myndig 1182 og giftet seg med Eva, datter av Gilchrist, jarlen av Menteith. Med henne hadde han åtte sønner og en datter. Den eldste sønn, Malduin fortsatte linjen Lennox og fra noen av de yngre sønner stammer flere kjente skotske familier. Efterkommere etter Christinus, den yngste av sønnene, har man kunnet følge i flere ledd ved hjelp av dokumenter vedrørende huset Lennox. En sønnesønns sønn av Christinus, Gilbert MacChristi, som levde omkring år 1300, var en folkehelt i skottenes frihetskamp. Han kjempet i slaget ved Dunbar som vepner for jarlen av Ross. Da borgen ble overmannet ved forræderi, ble han tatt til fange sammen med 300 skotter og sendt i engelsk fangenskap. Seks år satt han i Corfe Castle før han ble utvekslet mot en englander i skotsk fangenskap. Regnskapene fra Corfe Castle viser at det ble betalt 3 pence dagen for ham i kostpenger. – Ved hjemkomsten sluttet han seg straks til de skotske rekker og deltok i flere slag, også i det siste og avgjørende ved Bannockburn. Fra den tid berettes om ham: «Han kom ridende til slagmarken iført brynje. Over den en kort våpenkjole, som foran og bak var utstyrt med hans våpen, Andreaskorset og fire fem-takkete stjerner i sort på gylden bunn. Over hjelmen bredte seg en kristtorngren». – Lennox' fire fem-bladete roser var her erstattet med fem-takkete stjerner. Den fem-takkete stjerne symboliserer det lille hjul bak på ridderens spore og er hans merke. – Som lønn for fortjenester forærte Robert Bruce Gilbert MacChristi flere gods i Nord-Skotland. I egnene omkring disse har man kunnet følge navnet gjennom flere hundre år. –

I 1388 byttet jarlen av Sutherland sitt gods Fettercairn, en mils vei utenfor Montrose med baroniet Urquhart i Nord-Skotland, som tilhørte Gilbert MacChristi's slekt. Siden ble slekten tallrik i distriktet der omkring, og navnet Christie forekommer gjentagne ganger i forbindelse med fornnavnet Gilbert. Tallrike muntlige overleveringer og tradisjoner støtter opp om en formodet sammenheng.

Slekten Christie er nu utbredt over hele Skotland og er særlig tallrik i Fifeshire og Perth. En felles stamfar for alle Christier i Skotland lar seg neppe bevise. Men det teller kanskje at i et folk så utpreget slektsbevisst som det skotske, betrakter alle av navnet seg som hørende til «Familien».

Montrose

Andrew Davidson Christie

f. i Montrose i Skotland ca. 1620, d. i Bergen 1694. Familien kom fra Fettercairn, et gods med en liten landsby en mils vei utenfor Montrose. I slekten var prester, fogeder og andre som interesserte seg for offentlig styre og stell, et trekk som har gått igjen i den norske gren av familien. Deres royalistiske sympatier var vel kjent. Det er derfor ikke usannsynlig at Andrew Christie tilhørte James Graham, markien av Montrose's menn, og at han fulgte med strømmen av flyktninger fra Skotland etter royalistenes hær var slått av Cromwell ved Naseby 1646, slik tradisjonen beretter. De fleste som ved den anledning kom til Bergen, reiste videre til Sverige eller til kontinentet. Andrew Christie slo seg ned i Bergen og fikk borgerskap der 25. april 1654. – Bergen var da en livlig handels- og sjøfartsby, kanskje den viktigste i Norden. Forholdene der skulle ligge godt til rette for en nykommer. – Handelen var vesentlig på utlendingenes hender med tyskerne og nederlenderne som de mektigste og med britene i skarp konkurranse. De fremmede holdt sammen i egne kolonier og blandet seg lite med den innfødte befolkning. Skottene bodde i strøket omkring Nykirken, hvor de hadde utsalg av klesvarer i kirkens kjellere ut mot torvet. Også Anders Christie, som han kalte seg her i landet, fikk sitt hjem her, i Strandgaten 122. Han eide også nabolomt mot Nykirkesmuget, dengang kalt Thomas Beeg's smug, og benyttet den som have. Han omtales som kjøpmann, men hva handel han drev vet man litet om. Han nevnes som eier eller medeier av et par fartøy («Den kronede Amor», galioten «Ingeborg Marcus» m. fl.). Det vesentlige har vel vært hans virksomhet som britisk faktor i Bergen. Det var urolige tider med stadige kriger mellom briter og nederlendere om herredømmet på havet. Handelsskip i fart over Nordsjøen var alltid i fare for overfall. Mange ble kapret og oppbragt i nøytral havn på norskekysten, de fleste i Bergen. Der varetok faktoren eiernes interesser.

Anders Christies signatur 1682

Viktigere saker ble rapportert til myndighetene i London, som dengang en jakobitisk kommisjon var innblandet. – Anders Christie giftet seg 13. oktober 1667 med *Griselle Willarsdatter «Wenttoms»*, enke efter en velstående kjøpmann, Thomas Beeg, visstnok fra Skotland, og hun var muligens datter av skotten «Wentun», som fikk borgerskap i Bergen 1640. Fra sitt tidligere ekteskap medbragte hun bl. a. et hus, Nykirkesmuget 2, som i 1645 ved offentlig takst var verdsatt til 300 rdlr. Griselle døde i barsel 1669. Anders Christie giftet seg igjen 18. februar 1672 med *Anna Henriksdatter Guthrie*, død 1713, datter av en skotsk kjøpmann Henrik Guthrie, også fra Montrose, som fikk borgerskap i Bergen 1650. I dette ekteskap var et barn – sønnen David. (W. H. C. s. 3).

Bergen 1646

I. 1. *David Anderson Christie*, f. 1673 i Bergen, d. 1719 s. st. Han tok borgerskap 1695, overtok farens forretning og også hans virksomhet som britisk faktor i Bergen. I

hans tid ble kontakten med de britiske myndigheter ytterligere styrket da han ble fast korrespondent i Bergen for den britiske ambassadør i København. De saker som omtales i oppbevarte dokumenter er mangeartet og gir et glimt inn i forholdene på den tid. Der er f. eks. rapporten om en skibslast på flere hundre «Hogsheads of tobacco», som på vei fra London til Bergen ble smuglet iland i Nord-England til tap for «the Queen» og for kjøpmennene i Bergen, – klagen over fremmede kjøpmenn i Bergen, som i nød tid for egen vinnings skyld og på ulovlig vis solgte dansk korn til den franske hær, skjønt nordmennene trengte det så vel, – forbønn for sjøfolk som uforskyldt var havnet i fengsel, o. s. v. Nervøsiteten over Karl XII's mange kriger var stor i Danmark-Norge, og en rapport om mistenkelige personer som reiste frem og tilbake mellom Sverige og Skotland, resulterte i ordre fra Fredrik IV til magistraten og guvernøren i Bergen om å yde David Christie nødvendig beskyttelse og assistanse til å undersøke mistenkte personer og deres bagasje på gjennomreise, for om mulig å få vite noe om svenskekongens planer. – At ambassadørene i København satte pris på David Christies tjenester er tydelig. I 1703 skriver ambassadør Vernon til London at en skotsk kjøpmann og britisk faktor i Bergen, David Christie, er en nyttig forbindelse. Han foreslår at som oppmuntring bør han få en fast lønn av 40 £ om året i egenskap av sekretær og fritagelse for all byskatt, et privilegium som ambassadøren kan få utvirket hos kongen. Videre bør han få fullmakt til å opptre på vegne av dronningens undersåtter. Om dette gikk i orden vites ikke. I 1709 fremholder ambassadør Pulteney i anledning av et brev fra David Christie, at det ville være en fordel å ha en britisk konsul i Norge. Såvidt man vet ble ingen sådan utnevnt i David Christies tid. Institusjonen som hadde vært vanlig i Middelhavslandene siden korstogenes tid, var enda ny og lite prøvet i Nord-Europa. Isteden hadde man faste korrespondenter i de viktigste byer. Eftersom konsulater ble opprettet, ble gjerne disse korrespondenter utpekt til stillingene. – David Christie betraktet seg som «skotsk kjøpmann i Bergen» og forbindelsen med familien over Nordsjøen var i orden. Det er grunn til å tro at hans fetter David Christie, som var prest og hospitalsforstander i Dunbar, ikke langt fra Edinburgh, sendte sin sønn David i lære til fetteren i Bergen. Det var denne unge David som sammen med sin bror Andrew ankom til Brevik 5. juni 1717. Der forandret de «Af Christelige Hensyn» skrivemåten av navnet til Chrystie. Det uttaltes «Kreisti» og ble også lenge skrevet «Chreystie». De to brødre slo seg godt opp på trelasthandel, industri og redervirksomhet, David i Brevik og Skien, Andrew i Moss. De ble stamfedre for hver sin gren av den nu avdøde slekt Chrystie. Dens siste representant på sverdsiden var byråsjef i Marinestyrelsen i Oslo, Hans Andrew David Chrystie, som døde ugift 11. april 1945.

Segl for skipsreder Jørgen Chrystie, Brevik (1729-1787)

David Christie giftet seg ca. 1696 med *Engel Haasewinckel* (død 1740), enke etter kjøpmann Edvard Robertson Dam og datter av Jan Jansson Haasewinckel og Anna Wernersdatter Hoft. Jan Haasewinckels slekt hadde holdt til i Bergen siden begynnelsen av 1600-tallet. Om den var tysk eller hollandsk vet man ikke – den forekom i begge land. Anna Hofts familie var hollandsk. I Bergen hadde den i flere ledd representert slektens pengesterke handelshus i Amsterdam. Den hadde en sterk posisjon i den nederlandske koloni i Bergen, med egen fiskerflåte, som fangstet fra Island over nordnorske farvann til Hvitehavet og handelsskib i fraktfart på europeiske havner. Ved overgangen til det nye, moderne line-fiske hadde den vært ledende. Metoden var revolusjonerende og mangedoblet fangsten. Den vakte da også like forbitret motstand blant de jevne fiskere som motoren ved begynnelsen av vårt århundre og trålen i våre dager. På Island erklærte Alltinget linefiskerne for fredløse og la alle hindringer i veien for dem.

David bodde med sin familie i Strandgaten 122 og eide også nr. 2 i Nykirkesmuget, som nu kaltes David Christies smug. Ved sin død, 46 år gammel, etterlot han seg hustru og syv barn, 3 døtre og 4 sønner. 2 døtre, *Anna Davidsdatter Christie*, gift med kjøpmann *Henrik Paasche* og *Cornelia (Cornelische) Davidsdatter Christie*, gift med skipper *Henrik Bremer* har stor efterslekt (W. H. C. s. 3-21). Av sønnene var bare *Edvard Davidson Christie* gift og har etterkommere. Sønn nr. 2, *Johan (Jan) Davidson Christie* var kjøpmann i Bergen. Fra 1754 nevnes han som en av «de eligerede Mænd» – en institusjon som var begynnelsen til formannskap og bystyre. Han var ugift og bodde i «Holtegården 3». Den tilhørte fra 1730-årene hans onkel Werner Hosewinckel, som også selv bodde der. Eiendommen beskrives som 2-etasjes og inneholdende «2 stuer med kaggelovne, 1 kjøkken samt 1 ildhus med brønd udi». Werner Hosewinckel, Engels bror, tok borgerskap 1727 og drev

kjøpmannskap i Bergen. I følge kopskattmantallet betalte han i 1743 i kopskatt for seg selv 30 rdlr, for 1 dreng og 2 piker 2 rdlr og formueskatt 390 rdlr, hvilket var ett av de største skattebeløp det år. – Johan Christie betalte samme år kopskatt for seg selv 16 rdlr og formueskatt 120 rdlr. Han hadde hverken dreng eller pike og har vel hatt felles husholdning med sin onkel. – Ved David Christies død var ingen av sønnene voksne og kunne overta forbindelsen med britene. Det later til at det også ble slutt på kontakten med familien i Skotland. Barna ble norske.

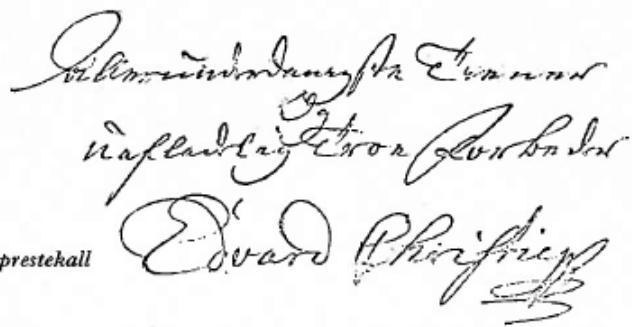
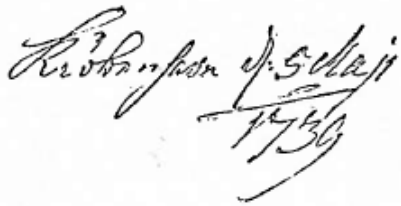
Bergen
den 5. Junij 1756

Gordt von der Ohe, Jørgen Schiøtz, Peder Thode, Niels Laur. Kammor
Christian Frick, Johan Frick, Frederich Ehlers, Willad. Danneberg
Johan Christie, Nielscom, Johan Janssen
Herwich Sem, Johan Frick

«De eligerede Mænd»

«De eligerede Mænd»

II. 3. *Edvard Davidson Christie*, f. 1701 i Bergen, d. 1757 s. st. (W. H. C. s. 21). Edvard var eldste sønn av David og Engel Christie og oppkalt etter morens første mann, Edvard Dam. – «Var noen år av sin barndom i Skotland». Intet er fortalt om oppholdet der. Men det er rimelig å anta at har David Christie, prest og hospitalsforstander i Dunbar, sendt sin sønn i lære til fetteren i Bergen, så har han til gjengjeld hatt Edvard på besøk hos seg. – I de år pågikk i Skotland en heftig kirkestrid, som førte til religionskrigen i 1715. Som alltid når det gjaldt kirkesaker gikk bølgen høyt i Skotland og alle var engasjert. Det må i høy grad ha opptatt sinnene og vært samtaleemne i prestegården og må ha gjort sterkt inntrykk på den fremmede gutten. Kanskje var det inntrykkene fra de årene som lå til grunn da kjøpmannssønnen fra Bergen bestemte seg for å bli prest, og derved førte sine etterkommere inn på embedsbanen. – «Edvardus Chrystie (Bergensis)», cand. theol. fra København Universitet 1725, pers.kap. i Vang i Valdres 1728, i Haus 1735, sogneprest til Tysnes 1739 og prost i Sunnhordland 1752. — Fra studietiden i København var Edvard Christie påvirket av pietismens ideer om almuens opplæring og omsorgen for fattige og for uforsørgede barn. Skolen lå ham da også særlig på hjertet. Med støtte av sognemennene fikk han opphevet påbudet om dansk skole i Tysnes mot å påta seg undervisningen, ikke bare av sine egne men også av de fattiges barn. Bygdens folk forpliktet seg til å betale 1-2 sk. årlig til dekning av utgiftene. Han sørget for at de som ikke hadde råd til å sende barna i skole, fikk hjelp og at alle barna fikk et ordentlig måltid mat om dagen. –

Fra Edvard Christies ansøking om Tysnes prestekall

Fra Edvard Christies ansøking om Tysnes prestekall

Også når det gjaldt å hjelpe sine sognebarn var han uredd. I en innberetning til Kanselliet i København kritiserer han skarpt fogdene for deres «utidige nidkjærhed i kongens tjeneste». Særlig bebreider han «disse kongens udliggere» for deres skattlegning av bøndernes sommerbeiter, hvorfor «Bønderne geraader i Armod og Gaardene blir øde». – Edvard Christie var en velstudert mann og dyrket sine litterære interesser til det siste. Han skrev bl. a. en forklaring over de fire evangelier, som biskop Pontoppidan oppfordret ham til å la trykke. – Utslag av hans praktiske interesser var bygningen av en vindmølle på prestegården og oppfinnelsen av en mekanisme som gjorde det mulig for én mann å ro en båt med tre par årer! – Edvard Christie var avholdt i menigheten, ikke minst for sin godgjørenhet, «hvortil han hadde gode Gaver». Oppgjøret av boet etter hans død viser en formue på 27.376 rdlr, 4 mrk, 3 sk. Denne skyldtes vel mer arv og heldige pengeanbringelser enn hans presteinntekter – Tysnes var det minste og dårligst lønnede prestekall i Bergen Stift. Han eide bl. a. flere gårder i Hordaland. – I 1729 giftet Edvard Christie seg med *Else Ulrike Hegelund*, f. 1713 i København, d. 1740. Med henne hadde han 8 barn, hvorav 3 døde som små. Gift 2) 1742 med *Magdalene Margrethe Koren*, f. 1722 i Etne, d. 1806 på Stord (W. H. C. s. 21, 103, og Slekten Koren). Også i dette ekteskap var 8 barn. Etter Edvard Christies død kjøpte enken Nedre Aadland på Stord av skyld 11/2 løp smør, 2 huder, 1 gjeteskind. – Nedre Aadland hadde vært prestegård til 1648, da det ved makeskifte tilfaldt admiral Bernt Orning. Eiendommen lå godt til ved sjøen og munningen av Aadlandselven med rikt fiske. Fra Ornings tid beskrives den som «en saare skøn Eiendom med herlig Frugt- og Ziir-Urtegaard huilken øndige Urtegaard war den gamle Bondehaug tillagte og hourudi war allehaand Urter och Ziir-Wæxter og deiligste Trær fra fremmede Landte indførtis och store Urtepotter fra det Landt Holland». Der var også «et Huus til Lyst» udi den Urtegaard, samt «en angenehme Carruuse-Dahm». Siden het gården Orninggård. Da Ornings mor og siden hennes svigerdatter hadde bodd der, kaltes den «Frugården», et navn som den har beholdt. – Da Edvard Christie døde, var det yngste barn 2 år gammelt. Enken flyttet så til Orninggård med sin store barneflokk. Der vokste den opp og der holdt hun bryllup for sine døtre. 6 ble gift med sogneprester og proster i Bergen Stift og på Vestlandet, den 7. og yngste med biskop Eiler Hagerup i Bergen, senere i Kristiansand. Blant deres etterkommere er Edvard Grieg. (W. H. C. s. 90-103). Fra 3 av sønnene: David Werner, Peder Hegelund og Johann Koren nedstammer de tre grener av slekten som fremdeles lever i landet. De øvrige sønner var:

Henrik Christie, f. 1736, d. 1814 (W. H. C. s. 34-36). Utdannet gullsmed. Kjøpmann i

Kvalvåg og foregangsmann hvor det gjaldt fangst og fiske. Særlig ild han seg fortjeneste ved for alvor å ta opp brugdefangst, hvilket skaffet fiskerne en pen ekstra inntekt. Han var gift 2 ganger og hadde 4 døtre og 1 sønn. Denne hadde bare 1 datter som døde ugift.

Werner Hosewinckel Christie, f. 1746, d. 1822. (W. H. C. s. 68, 105, 111, 112).
Werner Christie var oppkalt etter sin farmors bror, Werner Hosewinckel, og denne igjen etter sin morfar Werner Hoft. Som ung reiste Werner Christie et år i Frankrike og England og la hjemveien over Skotland. På båten hjem til Bergen hadde han følge med to unge skotter, John Wallace, antagelig sønn av den britiske konsul i Bergen, Alexander Wallace, og Alexander Greig fra Cairnbulg. Greigene i Cairnbulg var nære venner av familien Wallace og unge Greig var tilbudt en stilling ved konsulatet i Bergen. Han var den første av familien som kom til Norge og oldefar til Edvard Grieg. Da han fikk norsk borgerskap 1779, forandret han skrivemåten til Grieg, etter den norske uttale av det skotske navn. – Werner Christie var konduktør og landmåler i Bergen stift, den siste lagmann i Gulating lagdømme og titulær kanselliråd. Han drev flere marmorbrudd og leverte store mengder materiale til Christiansborg slott og til Marmorkirken i København. Han var en mann med mange interesser og på flere måter forut for sin tid. På sin eiendom Wernersholm på Hop ved Bergen bygget han etter egen tegning en kirke, åttekantet med kuppel og korintiske søyler og rikt utsmykket med bilder og relieffer, tildels utført av ham selv og hans hustru, *Helene Margrete Kamstrup*. Den var oppført av en papirmasse preparert etter egen oppskrift og rummet ca. 800 personer. Etter enkens død ble den forgjæves tilbudt menigheten som testamentarisk gave. Den nye eier, konsul Michael Krohn, lot nedrive både denne og boligen. Det nuværende «Wernersholm» er oppført av konsul Krohn. Der har Bjørnstjerne Bjørnson, som var venn av familien, skrevet «Ja vi elsker» og flere av sine bondefortellinger. – Werner Christie var litterært interessert og eide en for sin tid anseelig boksamling. Den ble solgt ved auksjon i Bergen etter hans hustrus død 1829. De var barnløse og ble begge gravlagt på Wernersholm.

Wernersholm med pappkirken. Fra tegning av Dreier

Andreas Christie, f. 1750, d. 1786. Cand. theol., pers. kap. i Sund. Gift med Barbara Kahrs og hadde 3 døtre og 1 sønn, som døde ugift. (W. H. C. s. 70 og 104).